

بدیل اقتصادی نظام جمهوری اسلامی

مهرداد وهابی (استاد اقتصاد و مدیر مرکز تحقیقاتی شمال پاریس، دانشگاه سوربن شمالی)

مهرداد وهابی در کتاب اخیر خود تحت عنوان:

هماهنگی ویرانگر، انفال، سرمایه داری سیاسی اسلامی: خوانشی جدید از ایران معاصر

Vahabi, Mehrdad, 2023, *Destructive Coordination, and Islamic Political Capitalism: A New Reading of Contemporary Iran*, Palgrave Macmillan.

اقتصاد سیاسی جمهوری اسلامی ایران را از بدو تاسیس تا کنون به مثابه سرمایه‌داری سیاسی اسلامی خصلت‌بندی میکند که هم از نظام‌های امرانه دولتی نوع اتحاد شوروی متمایز است و هم از نظام‌های نیولیبرالی متکی به سرمایه داری بازار. در دیدگاه وی نقش انفال و اقتصاد اسلامی در تکوین یک اقتصاد مبتنی بر رانت به مدد مکانیزم‌های سیاسی و غیربازاری بالاخص نهادهای ولایی بویژه بنیاد مستضعفان، ستاد هیات‌های اجرایی فرمان امام، قرارگاه خاتم الانبیاء، تولید آستان قدس رضوی کلیدی است.

متناسب با این ارزیابی وی بر این باور است که غارت اموال عمومی توسط دستگاه ولایی سدی در برابر تولید و توسعه اقتصادیست. برای برون رفت از این وضعیت، وی برنامه انتقالی پیشنهاد میکند که سه عرصه را در بر میگیرد:

۱) تغییر حقوق مالکیت، الغای انفال و تجدید ساختار مالیه عمومی

۲) تغییر مکانیزم‌های هماهنگی بالاخص پایان بخشیدن به نظام نهادهای موازی

۳) تغییر الگوی توسعه پاتریمونیال با تاکید بر افزایش مصرف توده ای

برای آشنایی بیشتر با آرای ایشان میتوانید علاوه بر رجوع به کتاب اخیر ایشان که فوقا ذکر شد به مصاحبه ها و سخنرانیهای ایشان به فارسی رجوع کنید که در ذیل آمده است.

مصاحبه ها و سخنرانی های فارسی مهرداد وهابی

دیدگاه مهرداد وهابی درباره اقتصاد سیاسی جمهوری اسلامی به مثابه سرمایه‌داری سیاسی اسلامی و بدیل اقتصادی در یکرشته مصاحبه ها به نحو فشرده به فارسی مطرح شده است. این مصاحبه ها با **تلویزیون بی بی سی** و **رادیو زمانه** انجام شده است که در زیر می توانید لینک آنها را در اختیار داشته باشید.

تلویزیون بی بی سی

برنامه «به عبارت دیگر»

«انفال، اقتصاد اسلامی ریشه‌ها و تضادهای»، مهرداد وهابی - به عبارت دیگر، ۲۱ ژوئن ۲۰۲۲ رجوع کنید به لینک زیر

<https://www.youtube.com/watch?v=xJpiExp2wt8>

برنامه «صفحه ۲»

این رشته برنامه ها که به ابتکار خانم فرناز قاضی زاده درباره آینده ایران سازمان داده شده است، در دوبخش اقتصاد سیاسی ایران را مورد کنکاش قرار داده است که در هر دوبخش از آقایان حسن منصور و مهرداد وهابی دعوت بعمل آمده است.

لینک بخش نخست به تاریخ سه شنبه ۳۱ ژانویه ۲۰۲۳

<https://www.youtube.com/watch?v=lpJTVtGy3dg&list=PLmdEvtplre625DEeq4t5XHb-Lo1cEwuDv&index=2>

لینک بخش دوم به تاریخ سه شنبه ۷ فوریه

<https://www.youtube.com/watch?v=GsaFhDbPMf0&list=PLmdEvtplre625DEeq4t5XHb-Lo1cEwuDv&index=1&t=26s>

رادیو زمانه

آقای مهرداد وهابی در معرفی کتاب جدید خود سه گفتار درباره «اقتصاد سیاسی جمهوری اسلامی به مثابه سرمایه‌داری سیاسی اسلامی» در رادیو زمانه برگزار کرد به شرح زیر:
گفتار نخست: «چارچوب نظری عام» به تاریخ ۳ مارچ ۲۰۲۳ و آن را میتوان در لینک زیر یافت

<https://youtu.be/Zb0T5Fbexeo>

قسمت دوم گفتار: «انفال در نظریه و عمل» به تاریخ ۹ مارچ ۲۰۲۳ و آن را میتوان در لینک زیر یافت

https://www.youtube.com/watch?v=6_ApGfrenoY

قسمت سوم گفتار: «مختصات اصلی سرمایه‌داری سیاسی اسلامی» به تاریخ ۱۷ مارچ ۲۰۲۳ و آن را میتوان در لینک زیر یافت

<https://www.youtube.com/watch?v=FDg8I3gViIY>

An economic alternative for the post- Islamic transition in Iran

Mehrdad Vahabi has characterized the economic system as Islamic political capitalism in contradistinction with 'Islamic socialism' (advocated by the official advisors and economists in Iran and abroad) as well as 'Islamic neoliberalism' (defended by the critics of the official approach). According to Vahabi, the Shi'i public finance in terms of *Anfal* is the economic principle on which the dispossession of the citizens from their public properties is justified. The economic system is based on the monopoly of both sovereignty and public property in the hands of the Imam and in his absence by the supreme jurisconsult. The system has evolved into a rent-seeking regime through non-market political channels notably a confiscatory regime structured around *Anfal* and Islamic Revolutionary Guard Corps (IRGC).

The post-Islamic transition requires an economic alternative transforming 1) dominant property rights, 2) preponderant coordination mechanisms, 3) the growth model. At the first level, it abolishes *Anfal*, unifies public finance, and nationalizes all the institutions under the auspices of the jurisconsult to bring transparency and control by the elected bodies of people's sovereignty. At the second level, it terminates parallel institutions creating a unified administrative and military system and reducing drastically the state and ending with political markets. At the third level, it ends up with patrimonial development and enhances a model of economic growth based on mass consumption.